

כל אדם מונהג במשך חייו על ידי סיבות. אנשים, מצבים, מניעות והזדמנויות מכוונים את דרכו. אולם כל עוד הוא מרגיש שהוא מציאות בפני עצמו ומנהל את חייו בכוחותיו, הסיבות אינן מקשרות אותו לסיבת כל הסיבות. הוא רואה בהן רק דברים המסייעים לו או מפריעים לו להשיג את רצונו. האמונה מתחילה כשהאדם מכיר שמציאותו העצמאית היא דמיון. כל מחשבה, תנועה ונשימה ניתנות לו בכל רגע מחדש מן הבורא. דווקא כשנופלת המציאות המדומה שלו, הוא מתחיל לחיות מן החיים שהבורא מעניק לו. גם התורה והמצוות אינן מבטיחות שהאדם יצא מן הדמיון. הוא יכול ללמוד אלפי דפי גמרא, לעסוק בזוהר, להתפלל ולעשות חסד, ובכל זאת לקבל את חיותו מן ההרגשה שהוא הלומד והעושה. הוא עלול לקרוא לסיפוק הרוחני הזה בשם רבונו של עולם, בשעה שהוא נהנה מעצמו. לכן עליו להשיב גם את התורה אל הבורא ולזכור שהדף, השכל, החשק והיכולת להבין ניתנו לו מלמעלה. במקום להתפאר במה שלמד, עליו להתפלא כיצד הגיע דף גמרא לאדם שפל כמוהו. אז התורה אינה מגדילה את מציאותו אלא מגלה לו את רחמי הבורא.

זהו פירוש "מבשרי אחזה אלוהה". האדם מכיר את הבורא מתוך החולשות והפגמים שהוא מגלה בעצמו. הוא יודע שמצד טבעו הוא עלול לגנוב, לפגוע ולעשות כל רע. כאשר הוא אינו גונב ואינו פוגע, הוא אינו מייחס זאת לצדקותו אלא שואל כיצד קרה שלא עשה את מה שטבעו משך אותו לעשות. מכאן הוא מגלה שהבורא שלח לו סיבה שעצרה אותו. דווקא ממה שלא גנב הוא רואה שיש מי שמחזיק ומנהיג אותו. הכרת הרע אינה היתר לחטוא, אלא מונעת ממנו לייחס לעצמו את ההתגברות. גם כאשר האדם נכשל, הפגם אינו צריך להביאו לייאוש. הוא בא לשבור את הדמות המדומה שבנה לעצמו ולהביאו לצעקה. במקום להישאר שבור עליו לקרוא אל הבורא ולומר שאינו מסוגל להציל את עצמו ושאינו לו על מי להישען אלא על רחמי אביו שבשמים. את ההכרה הזאת עליו לשמור גם בזמן שהוא לומד, מתפלל ועושה טוב. דווקא ההצלחה עלולה להשכיח ממנו שאין לו כוח עצמי ולהפוך אפילו השגה אמיתית למקור של גדלות.

אלא שהאדם אינו יכול ללכת בדרך הזאת לבדו. הוא זקוק לחבר שאליו יוכל לבוא בלי לבקש כסף, טובה או כבוד, ולספר לו שמר לו ושהוא רואה את הלכוד שבו. החבר אינו צריך לשפוט אותו, לשבור אותו או לספר לאחרים את מה ששמע. עליו לשמוע בתוך דברי חברו את עצמו ולהכיר שגם הוא עשוי מאותו חומר. כאשר הוא פותח גם את לבו, האדם הסובל מגלה שאינו לבד. שבר אל שבר ידובקו, ושניהם יכולים ללכת יחד ולצעוק אל הבורא.

זוהי אהבה שאינה תלויה בדבר. אהבה התלויה בדבר קיימת כל עוד אפשר לקבל מן החבר תועלת. כשנגמרת הטובה נגמר הקשר. אהבה שאינה תלויה בדבר היא היכולת להישאר עם החבר, לשמוע את כאבו, לשמור את סודו ולא לברוח מפצעיו. כאשר שניהם מכירים שהם חיים רק מן הרחמים, אין לאחד במה להתנשא על השני. כך מגיעים לאהבת דוד ויהונתן.

קורח מייצג את הדרך ההפוכה. הוא ראה ששמואל עתיד לצאת ממנו והפך את ההשגה הזאת להוכחה שהוא ראוי לנשיאות. במקום להיות נאמן כמשה רבינו, הוא ביקש גדלות לעצמו. זהו כוחו של קורח שבכל דור, שאינו מוכן לוותר על הכבוד ועל המציאות העצמית כדי להתאחד עם הכלל. מכאן נובעת אחריותם של לומדי התורה. אי אפשר להביט בקלקול שבעולם ולומר שהבעיה נמצאת רק אצל אחרים. אילו התורה הייתה נלמדת בשלמות הביטול, אורה היה יורד גם אל המקומות הנמוכים ומקשר אותם למציאות הבורא. כל עוד כל אחד עומד לעצמו ורוצה לומר שבזכותו תבוא הגאולה, אין עדיין עם אחד שיקבל אותה. הגאולה זקוקה לאנשים המוכנים להכיר בשפלותם, לשמוע איש את כאב רעהו ולהתאחד באהבה שאינה תלויה בדבר.

זהו גם עניינם של ארבעת המינים בסוכות. הם כנגד ארבעה סוגים שבישראל, מהם שיש בהם תורה ומעשים טובים ומהם שאין בהם. הקב"ה מצווה לאגוד את כולם יחד. האגד המחבר ביניהם הוא האמונה. כאשר בעל התורה יודע שכל מעלותיו ניתנו לו מן הבורא, הוא אינו מתנשא. וכאשר מי שמרגיש שאין בו לא טעם ולא ריח יודע שגם הוא מוחזק ברחמים, הוא אינו מוציא את עצמו מן הכלל. לאחר שאוגדים אותם מוליכים ומביאים למי שארבע הרוחות שלו, בסוכה בצילא דמהימנותא, ומעלים ומורידים למי שהשמים והארץ שלו. מתוך האגודה שבין ישראל מתגלה שאין שום כוח ומציאות מלבדו, ונעשים כולם אגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם.

וְנִזְכֹּת אֲרֻכָּעָה מִיָּנִים וּמִצֹּת סִפָּה יַעֲמֵד לָנוּ שְׁתַּאֲרִיף אַפָּף עַד שׁוּבְנוּ אֵלֶיךָ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ וְנִתְקַן כָּל אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ. וְנִזְכֶּה לְשִׁמְי שְׁלֵחָנוֹת כְּלִי צֶעֶר וְיָגוֹן, אֲנִי וּבְנֵי בֵּיתִי וְיוֹצְאֵי חֶלְצִי, וְנִהְיֶה כְּלָנוּ שְׂקֻטִים וְשְׁלוֹמִים, דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים, וְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם בְּאֵמֶת לְאֻמָּתוֹ כְּרִצּוֹנָךְ הַטּוֹב בְּכָל־כָּל כְּנִי יִשְׂרָאֵל.